

CZU 343.126

DOI 10.5281/zenodo.5578216

LOCURILE DE EXECUTARE A MĂSURII ARESTULUI PREVENTIV

Vladimir COJOCARU,
doctorand

Arestul preventiv dispus de instanță în conformitate cu reglementările procesuale penale se execută în locurile și în condițiile prevăzute de lege. Referințele actuale din legislația Republicii Moldova ce reglementează locurile de executare a măsurii arestării preventive sunt: Codul de executare, Legea Centrului Național Anticorupție și Legea nr. 69, din 21-05-2020 privind stabilirea măsurilor în timpul stării de urgență în sănătatea publică și modificarea unor acte normative. Astfel, persoanele arestate preventiv sunt reținute în penitenciare cu statut de izolator de urmărire penală, în izolatorul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție și în izolatoarele de detenție provizorie ale inspectoratelor de poliție, în timpul acțiunii. al legii nr. 69, din 21-05-2020 privind stabilirea măsurilor în timpul stării de urgență în sănătatea publică.

Cuvinte cheie: detenție preventivă, izolatoare de urmărire penală, poliție, izolatoare de detenție provizorie, penitenciar, detenție, persoană pricată de libertate, condiții de detenție, CPT.

PLACES OF EXECUTION OF THE MEASURE OF PRE-TRIAL DETENTION

Vladimir COJOCARU,
PhD student

The pre-trial detention ordered by the court in accordance with the criminal procedural regulations are executed in the places and under the conditions provided by law. Current references in the legislation of the Republic of Moldova that regulates the places of execution of the measure of pre-trial detention are: the Enforcement Code, the Law on the National Anticorruption Center and the Law no. 69, of 21-05-2020 regarding the establishment of measures during the state of emergency in public health and the modification of some normative acts. Examining the content of these documents, we find that the persons arrested on remand are detained in penitentiaries with the status of detention isolators, in the criminal investigation isolator of the National Anticorruption Center and in the temporary detention isolators of the police inspectorates, during the action of the law no. 69, of 21-05-2020 regarding the establishment of measures during the state of emergency in public health.

Keywords: pre-trial detention; criminal investigation isolators, police, temporary detention isolators, prison, detention, person deprived of liberty, conditions of detention; CPT.

Cu referire la instituțiile responsabile pentru deținerea persoanelor în arest preventiv este de menționat că până la 01.07.2005, persoanele arestate preventiv puteau fi deținute în: 1) izolatoarele de urmărire penală ale Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției; 2) izolatoarele de detenție provizorie ale organelor afacerilor interne, în cazul când pe teritoriul respectiv nu există un izolator de anchetă penală.

Arestul preventiv dispus de instanța de ju-

decată în conformitate cu reglementările procesuale penale se execută în locurile și în condițiile prevăzute de lege [1]. Referințe actuale în legislația Republicii Moldova ce reglementează locurile de executare a măsurii arestului preventiv sunt: Codul de executare [2], ce prevede la art.303, că persoanele față de care a fost aplicată arestarea preventivă sunt deținute în penitenciare, Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție [3], menționează la art.6 că în exercitarea atribuțiilor și obligațiilor,

Centrul are dreptul să dispună de izolator de urmărire penală în condițiile legii și Legea nr. 69, din 21-05-2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative [4], aceasta prevede la art. XXIV că urmare a instituirii unor măsuri excepționale, pe perioada stării de urgență în sănătate publică declarate prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică nr. 10 din 15 mai 2020 se permite deținerea persoanelor arestate preventiv în izolatoarele Inspectoratului General al Poliției și/sau ale Centrului Național Anticorupție. Examinând conținutul acestor acte, constatăm că persoanele arestate preventiv sunt deținute în penitenciare cu statut de izolatoare de urmărire penală, izolatorul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție și Izolatoarele de detenție provizorie ale inspectoratelor de poliție, în perioada acțiunii legii nr. 69, din 21-05-2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică.

Chestiunea privind transferul/ preluarea de către MJ a instituțiilor de detenție preventivă de la MAI își are originile în anul 1998, când urmare vizitei Comitetului european pentru prevenirea torturii (în continuare CPT), s-au constatat condiții precare de deținere în izolatoarele de detenție provizorie din cadrul comisarariatelor de poliție. Raportul vizitei periodice a delegației CPT din Republica Moldova din anul 1998 informează despre faptul că membrii delegației au fost informați de către ministrul Justiției despre intenția transferării integrale a deținerii persoanelor arestate preventiv în responsabilitatea MJ.

Astfel, urmare a acestui angajament în cadrul vizitei din anul 2001, CPT recomandă autorităților moldave de a redubla eforturile pentru ca în cel mai apropiat timp să realizeze proiectul de transfer integral al responsabilității asupra învinuiților către Ministerul Justiției. În cadrul acestei vizite, delegația CPT a reiterat faptul că: IDP-urile ale Ministerului Afacerilor Interne nu vor putea niciodată să ofere condiții de detenție adaptate persoanelor aflate în detenție provizorie pentru perioade îndelungate, adică pentru mai multe luni [5].

În scopul executării recomandării CPT, prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 415-XV din 24.10.2003 privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru

anii 2004-2008, expres s-a preconizat transmiterea instituțiilor de detenție preventivă ale Ministerului Afacerilor Interne (MAI) în responsabilitatea Ministerului Justiției. În acest sens și pentru executarea prevederilor Codului de executare al RM nr.443-15 din 24 decembrie 2004, la 17 noiembrie 2005, prin ordin comun al Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Justiției a fost constituit un grup de lucru interministerial în sarcina căruia a fost pusă examinarea posibilităților și determinarea procedurii de transmitere a Izolatoarelor de detenție provizorie din subordinea MAI în subordinea MJ. Grupul de lucru a concluzionat imposibilitatea transferării Izolatoarelor de detenție provizorie din subordinea MAI în subordinea MJ, înaintând propunerea de construcție a Caselor de arest.

Astfel, prin Hotărârea Guvernului nr.113 din 03.02.2007 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a Planului de Acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană s-a stabilit ca în privința realizării obiectivului de transfer al izolatoarelor de detenție provizorie (IDP) din jurisdicția Ministerului Afacerilor Interne în subordinea Ministerului Justiției să fie aprobat proiectul de hotărâre pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr.1624 din 31 decembrie 2003 „Cu privire la aprobarea Concepției reformării sistemului penitenciar și Planului de măsuri pe anii 2004-2013 pentru realizarea Concepției reformării sistemului penitenciar”, în vederea creării a opt case de arest, cu o capacitate de 250 locuri fiecare, în opt raioane ale republicii. Prin adoptarea HG nr. 738 din 29.06.2007, s-a stabilit și termenele de construcție a caselor de arest în raioanele: Glodeni (2008-2009), Comrat (2009-2010), Orhei (2009-2010), Hâncești (2010-2011), Căușeni (2010-2011), Edineț (2011-2012), Florești (2011-2012) și Ungheni (2012-2013).

În pofida faptului că ulterior grupul de lucru interministerial a propus diminuarea numărului necesar al caselor de arest de la opt la patru, din lipsa mijloacelor financiare, până în prezent nu a fost construită nici una.

De menționat că dificultățile în domeniul organizării executării arestului preventiv și de escortare a deținuților au intervenit imediat după abrogarea la 01.07.05, a Legii nr.1226 din 27.06.1997,

cu privire la arestarea preventivă, care permitea ca în cazul când pe teritoriul respectiv nu există un izolator de urmărire penală, persoanele reținute, bănuite de săvârșirea unei infracțiuni, precum și învinuții și inculpații arestați, în cazul în care este necesar de a se efectua acțiuni de urmărire penală sau dezbateri judiciare, sunt deținuți în izolatoarele de detenție provizorie ale organelor afacerilor interne.

Respectiv, prin această modificare a fost abrogat temeiul legal de deținere în izolatoarele MAI a persoanelor arestate, datorită condițiilor precare de detenție care nu puteau garanta condiții minime de detenție.

Până în anul 2006, izolatoarele de detenție provizorie subordonate MAI au activat în conformitate cu cerințele ordinului MAI nr. 5 din 05.01.2004 „Cu privire la modul de organizare și desfășurare a activității de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de detenție provizorie”. Ordin ce a fost elaborat în baza Legii nr.1226-XIII din 27.06.1997 „Cu privire la arestarea preventivă”. În condițiile în care izolatoarele de detenție provizorie au fost lipsite de temei legal de funcționare, Ministerul Afacerilor Interne a intervenit în anul 2012, cu propuneri de completare a Codului de executare al Republicii Moldova, astfel ca în prezent la art.175¹ să fie reglementat ca reținerea, în calitate de măsură procesuală de constrângere, de până la 72 ore, se va asigura în izolatoarele de detenție provizorie cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a condițiilor adecvate de deținere.

Astfel, a fost asigurat cadrul legal de funcționare al izolatoarelor de detenție provizorie din subordinea MAI.

În condițiile în care în republică funcționează doar patru izolatoare de urmărire penală, pentru deținerea persoanelor în arest preventiv, capacitatea cărora conform limitei de cazare aprobată prin ordinul Ministrului Justiției este de aproximativ 950 de persoane, identificăm o situație de insuficiență de spații pentru asigurarea executării măsurii arestului preventiv în condiții de cel puțin 4 m². Deoarece numărul mediu pe zi în ultimii ani al persoanelor arestate preventiv variază între 1000-1200. De asemenea, în penitenciarele cu statut de izolator de urmărire penală se

mai dețin și alte categorii de persoane private de libertate (în regim inițial, pentru deservirea penitenciarului, aflate în tranzit către alte penitenciare, aflați în așteptarea dispoziției de executare), inclusiv restricțiile prevăzute la art.305 și art.309, CE, fapt ce diminuează capacitatea de cazare a persoanelor arestate preventiv.

Această situație impune ca la nivel național să fie reevaluate capacitățile de cazare ale izolatoarelor de detenție provizorie, care la situația anului 2014 aveau o capacitate totală de aproximativ 650 de locuri [6].

Potrivit Raportului de progres pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a poliției, la 29 martie 2019, în cadrul ședinței Consiliului operațional au fost înaintate propuneri de optimizare a serviciilor subordonate IGP, inclusiv de reorganizare a activității Serviciului izolator și escortă. Operaționalizarea izolatoarelor de detenție provizorie și structura Secției/ Serviciului detenție și escortă. Izolatoarele de detenție provizorie renovate funcționează în regim regionalizat, în cadrul acestora fiind aduse persoane deținute din 2-4 unități administrativ-teritoriale. A.O. Promo-LEX constată un raport extrem de diferit dintre numărul maxim de persoane, care pot fi deținute în izolator și numărul funcțiilor din cadrul Secției/ Serviciului detenție și escortă, conform statelor de personal. Dacă în cazul IDP Căușeni 10 persoane din cadrul Serviciului de detenție și escortă (SDE) trebuie să asigure detenția și escorta a 13 persoane deținute, atunci în cazul IDP Râșcani, 21 de angajați ai SDE trebuie să asigure detenția și escorta a 10 persoane deținute. Astfel, Promo-LEX recomandă examinarea oportunității de revizuire periodică a numărului persoanelor din cadrul serviciilor de detenție și escortă, în vederea uniformizării și ajustării, în caz de necesitate, a acestor servicii [7].

Astfel, angajamentele poliției de a avea în gestiune doar 14 IDP renovate sunt aparent opțiuni bune. Însă se pare că IP fără izolatoare, erau deja îngrijorate de faptul că nu au spații de detenție și de un șir de alte incomodități apărute urmare a sistării activității IDP-urilor proprii. Unii reprezentanți ai IP s-au arătat deopotrivă satisfăcuți de decizia de a sista activitatea izolatoarelor din cauza condițiilor improprie. În același timp, rata escortărilor s-a majorat simțitor. În pri-

mul semestru al 2020 cifra de escortări depășea 5000 de persoane. Aceasta înseamnă că cresc cheltuielile de întreținere a mijloacelor de transport, combustibil, etc. Observatorii Oficiului Avocatului Poporului au realizat vizite în 14 IP, dintre care 4 vizite la IDP renovate, 3 vizite la IDP funcționale de tip vechi și alte 7 vizite la IP fără izolatoare [8].

Corespunzător, conform datelor disponibile pentru anii de până la pandemie, în condițiile în care activitatea multor izolatoare nu era sistată au fost identificate situații când se impunea necesitatea deținerii persoanelor arestate preventiv în izolatoarele provizorii ale IGP. Motivul fiind evitarea situațiilor de transportare repetată în fața organului de urmărire penală sau instanței de judecată de la izolatoarele de urmărire penală, care sunt amplasate la distanțe mai mari.

Urmare a efectuării unei analize a transferurilor efectuate de unele instituții subordonate MAI, în perioada 01.01.2014-01.07.2014, am constatat că 593 de persoane preluate din penitenciarele cu statut de izolator de urmărire penală au fost deținute în izolatoarele de detenție provizorie de la o zi până la 50 de zile și mai mult.

De menționat că normele CPT nu insistă asupra unui model anume de organizare a deținerii persoanelor în arest preventiv și de escortare a deținuților, totuși în normele sale stabilește că custodia poliției este, în principiu, de durată relativ scurtă. În consecință, condițiile fizice de detenție din arestul poliției nu pot să fie la fel de bune ca cele din alte locuri de detenție în care persoanele pot fi reținute perioade mai lungi. Oricum, anumite condiții materiale elementare trebuie îndeplinite. Toate celulele de poliție trebuie să aibă dimensiuni rezonabile pentru numărul de persoane pe care le adăpostesc, o iluminare adecvată (de exemplu: suficientă pentru a putea citi, cu excepția perioadelor de somn) și ventilare. Ar fi de preferat ca celulele să aibă lumină naturală. Apoi, celulele ar trebui echipate cu mijloace de odihnă (de exemplu: un scaun fixat sau o bancă), iar persoanelor obligate să rămână peste noapte în custodie trebuie să li se pună la dispoziție saltele și pături curate [9]. Întrebarea referitoare la ce înseamnă o dimensiune rezonabilă pentru o celulă a poliției (sau pentru alt tip de locuire pentru deținut/ prizonier) este una dificilă. Când se face o asemenea analiză trebuie luați în considerare mulți factori. În orice

caz, delegațiile CPT-ului simt nevoia unor principii generale în domeniu. Următoarea dimensionare (văzută ca un nivel de dorit și nu un standard minim) este utilizată în mod curent atunci când se analizează o celulă de poliție pentru o singură persoană care stă mai mult de câteva ore: 7m² având cel puțin 2m între pereți și 2,5m între pardoseală și plafon.

În situațiile când este necesară interogarea suplimentară de către poliție a persoanelor aflate în detenție preventivă, CPT-ul estimează că prin perspectiva prevenirii relelor tratamente este de preferat, de asemenea, ca astfel de interogatorii să se deruleze în interiorul instituțiilor penitenciare în cauză și nu în localurile poliției. Retransferarea deținuților din prevenție în custodia poliției pentru o audiere suplimentară nu va trebui solicitată și autorizată decât dacă aceasta este absolut inevitabilă. Este la fel de evident că, în circumstanțele excepționale în care un deținut în prevenție este retransferat în custodia poliției, acesta trebuie să beneficieze de cele trei drepturi: dreptul de acces la un avocat și la un medic precum și dreptul pentru persoanele implicate de a putea informa un apropiat sau un terț despre deținerea lor.

La nivel internațional identificăm, de asemenea, recomandări generale și anume că în principiu persoanele plasate în arest preventiv de către o autoritate judiciară și cele private de libertate în urma unei condamnări nu pot fi închise decât în închisori sau în instituții rezervate deținuților. În raporturile cu arestații preventiv, autoritățile trebuie să se ghideze după Regulile aplicabile deținuților. Pe cât posibil, arestații preventiv trebuie să aibă posibilitatea de a locui într-o celulă individuală, excepție făcând cazurile în care este în beneficiul acestora să fie cazați împreună cu alți deținuți necondamnați sau în care un tribunal a dispus în mod special criteriile de cazare [10].

O altă recomandare a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei expune aspectele importante a fi respectate atunci când discutăm despre detenția provizorie, condițiile în care are loc aceasta, precum și aplicarea garanțiilor împotriva abuzului [11]. Conform acestora, nu se insistă în privința instituției ce urmează a pune în executare măsura arestului preventiv. Totuși identificăm referințe în privința locului ce asigură detenția preventivă, prin care sunt enunțate mai

multe responsabilități ce ar reveni penitenciarului și personalului penitenciar.

Experiența internațională a unor state în domeniul organizării sistemului de executare a arestului preventiv relevă practici diverse referitoare la instituțiile responsabile de punerea în executare a acestei măsuri preventive.

În România funcționează un sistem mixt de deținere a persoanelor în arest preventiv, în acest sens rolurile sunt repartizate pentru faza de urmărire penală instituțiilor subordonate MAI, iar pentru faza de judecată instituțiilor subordonate MJ. Arestarea preventivă se execută numai în baza mandatului de arestare preventivă, emis potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală.

Organele de poliție și penitenciarele prezintă la termenele fixate de organele judiciare, arestații preventiv sau alte categorii de persoane private de libertate pe care le custodiază. Instituțiile subordonate MAI (centrele de deținere și arestare preventivă) dețin (custodiază) persoanele arestate preventiv aflate în curs de urmărire penală și au obligația depunerii acestora în penitenciare după trimiterea în judecată.

În Norvegia, în decurs de 24 de ore de la reținere, persoana reținută trebuie transferată (dacă este posibil) în penitenciar. Dacă în penitenciar nu sunt locuri libere, persoana reținută poate sta la poliție până este adusă în fața judecătorului, dar nu mai târziu de 72 de ore după reținere. După ce judecătorul a luat decizia de a aplica arestul preventiv, persoana arestată se poate afla la poliție pentru maxim 24 de ore.

În arestul preventiv nu durează mai mult de 4 luni. Arestul preventiv (SAP) este precedat de

arestarea persoanei de către poliție, jandarmerie pentru 24 de ore pentru investigații preliminare.

În Bulgaria suspectul nu poate fi reținut pentru mai mult de 78 de ore (arestul poliției). După care urmează arestul preventiv asigurat de către sistemul penitenciar la decizia unei instanțe dar nu mai mult de un an.

În Turcia arestul preventiv este asigurat de către penitenciare și poate dura până la 7 ani.

De menționat că, deși populația penitenciară în ultimii ani a scăzut în mod constant, totuși capacitatea de plasare a persoanelor în conformitate cu prevederile articolelor 205, 305 și 309 ale Codului de executare este astăzi o adevărată provocare pentru sistemul administrației penitenciare. Pentru diminuarea impactului aglomerării izolatoarelor de urmărire penală au fost desfășurate acțiuni în privința organizării cadrului normativ intern pentru a reglementa crearea de sectoare în penitenciare, destinate pentru deținerea arestaților preventiv [12].

În concluzie, luând în considerare cele menționate și numărul extrem de limitat al sistemului penitenciar pentru deținerea persoanelor în condițiile regimului inițial, identificăm la distanță de aproximativ 20 de ani că Republica Moldova și-a asumat angajamente ce nu au fost raportate la capacitățile reale de implementare. Pentru soluționarea problemei enunțate mai sus considerăm necesar reexaminarea capacităților de deținere pe termen scurt a persoanelor în instituțiile subordonate MAI și MJ. Cu formularea ulterioară a propunerilor de modificare a cadrului normativ și atribuirea corespunzătoare a responsabilităților pentru deținerea persoanelor în arest preventiv.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr. 122 din 14.03.2003; publicat: 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-25;
2. Cod de executare, aprobat prin Legea nr. 443-XV din 24.12.2004, Republicat: 05.11.2010 în Monitorul Oficial nr. 214-220, art. nr : 704;
3. Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție*, Nr. 1104 din 06-06-2002, Publicat : 27-06-2002 în Monitorul Oficial nr. 91-94 art. 668;
4. Legea cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative, nr. 69 din 21-05-2020, Publicat: 26-05-2020 în Monitorul Oficial nr. 124-125 art. 222;
5. Raportul Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor

- inumane sau degradante (CPT), în urma vizitei efectuate în RM în perioada 10-22 iunie 2001. Adoptat la 9 noiembrie 2001, <https://rm.coe.int/1680697532>;
6. Propunerea de politică publică – Dezvoltarea sistemului de escortare la instanțele de judecată a persoanelor arestate preventiv [http://www.justice.gov.md/public/files/file / transparentaconsultatii _publice/PPP_Dezvoltarea_sistemului_de_escortare_la_instanțele_de_judecata_a_persoanelor_arestate_preventiv06.10.2014_2.pdf](http://www.justice.gov.md/public/files/file_transparentaconsultatii_publice/PPP_Dezvoltarea_sistemului_de_escortare_la_instanțele_de_judecata_a_persoanelor_arestate_preventiv06.10.2014_2.pdf)
  7. Raportul nr. 3 – Monitorizarea civică a reformei poliției în Republica Moldova, pag.49-50, https://promolex.md/wp-content/uploads/2020/06/Raport-nr.-3_Reforma_Poli%C8%9Bie.pdf;
  8. Raport tematic – Respectarea garanțiilor fundamentale la reținere și detenția provizorie în inspectoratele de poliție, p.25, http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/12/Raport_Retinare_2020_OAP_FSM_FINAL-proiect_pe-site.pdf;
  9. Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), Localele poliției, Extras din cel de-al 2-lea Raport general, publicat în 1992, <https://rm.coe.int/16806cea28>;
  10. Recomandarea Comitetului de Miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC(2006)2 (Adoptată de Comitetul de Miniștri, la data de 11 ianuarie 2006, în timpul celei de a 952-a reuniuni a Miniștrilor Delegați) revizuite la 01 iulie 2020. <https://rm.coe.int/16804c8d9a> ;
  11. Recomandarea Rec(2006)13 a Comitetului de Miniștri al statelor-membre privind detenția provizorie, condițiile în care are loc aceasta, precum și aplicarea garanțiilor împotriva abuzului (Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 27 septembrie 2006 la cea de-a 974-a reuniune a Delegaților Miniștrilor), <https://rm.coe.int/16806f40e3>.
  12. Ordinul ministrului Justiției privind stabilirea tipurilor de penitenciare și sectoarelor de detenție create în cadrul acestora, nr.339 din 15 mai 2018.

Despre autor

Vladimir COJOCARU,
doctorand,
Universitatea de Stat din Moldova,
e-mail: vvcojocar81@gmail.com